

พระเข้านั้นทบเรง พ่อ-ลูก พระมทางปราช ที่เลี้ยง

(มังกะยอชา มังสามเกียก)

มาขางชไร (มีขาป:ไร)

ผาการอยายา

พ่อ-ลูก

สมเด็จพระมหาธรรมภาชิธิภช

भाः यात्रका

(พระองค์คำ)

wy: lomneyn

(พระองค์ขาว)

ทาทิชัยยทรปราบกะเลงพาย

เพาะเหกใหญ่อันโกผ่ายนครภมัญ ถึงได้รางแผ่นยกทัพภายังกางครื่อยุรถา ว่าอดิศวรกษัตรา มหาธรรมราชนรินทร์ เจ้าปถพินทร์ผ่านทวีป ดับชนมชีพพิราลัย เอารสไทนฤเบศ นเรศวรเสวยศวรรยา...

ว่านครรามินทร์ ผลัดแผ่นดินเปลี่ยนราช เยียววิวาทชิงฉัตร เพื่อกษัตริย์สองสู้ บ ร้างรู้เหตุผล ควรยาตรพลไปเยือน

เมื่อใค้รับพิงคำสั่งใหยกทัพโปคี

กรงครื่อยุธยา พระมหาอุปภชปฏิเสธ

ข้อยผู้ข้าบาทบงสุ์ โหรควรคงทำนาย ทายพระเคราะห์ถึงฆาต

พระมหาอุปราชา หน้า ๕๐

เมื่อพระมหาอุปราชไม่ประสงค์นำทัพออกรบ

พระท้าหาสาวศึกสาวกับพระมหาอุปราชาวอย่างไร

ใช้เกลียงลักษณะโก

ฟังสารราชเอารส ธ ก็ผะชดบัญชา เจ้าอยุธยามีบุตร ล้วนยงยุทธ์เชี่ยวชาญ หาญหักศึก บ มิย่อ ต่อสู้ศึก บ มิหย่อนแม้นเจ้าคร้ามเคราะห์กาจ จงอย่ายาตรยุทธนา เอาพัสตราสตรี สวมอินทรีย์สร่างเคราะห์ ธ ตรัสเยาะเยี่ยงขลาด

พระเจ้าหงสาวดี พระบิดา หน้า ๕๐

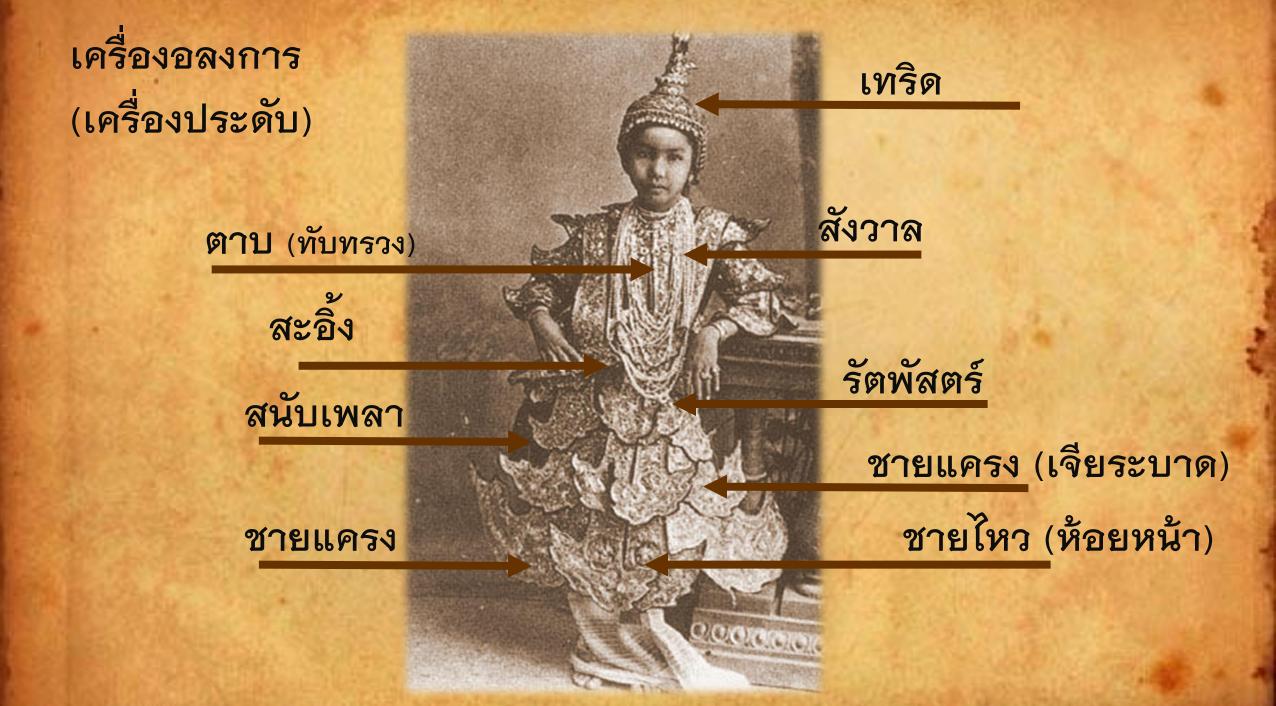
เมื่อใค้ยินคำปรามสภาพระปิกา

พระมหาอุปภชร์สิกอยางโรและกระทำการโก

พร้อมสืบคันและอธิบายเครื่องทรงก่อนนำทัพ

องค์อุปราชยินสาร แสนอัปประมาณ มาตย์มวล นวลพระพักตร์ผ่องเผือด เลือดสลดหมดคล้า ช้ากมลหมองมัว กลัวพระอาชญายอบ นอบประณตบทมูล ทุลลาให้ลีลาศ ธ ก็ประกาศเกณฑ์พล

ทรงสุดนธ์ธารกลิ่นตรลบ หอมอวลอบอายขจร ทรงบวร<u>วิภูษิต สนับเพลา</u>พิศพรายพร้อย <u>ชายไหว</u>ย้อยยะยาบ <u>ชายแครง</u>ทาบเครื่อวัลย์ <u>รัตพัสตร</u>์พรรณยรรยง ฉลองพระองค์เพริศแพร้ว มกรแก้วเกยูร <u>ตาบ</u>ไพฑูรย์เรื่องจรัส <u>สะอิ้ง</u>รัตนประพาล สอด<u>สังวาล</u>เฉวียงองค์ มกุฎทรง<u>เทริด</u>เกศ อย่างอิศเรศรามัญ สรรเป็นรูปอุเคนทร์ เพญพะพานแผ่เศียร แสงวิเชียรช่อช่วง <u>ธามรงค</u>์ร่วงรุ้งพราย รายนพรัตน์ชัชวาล <u>เครื่องอลงการ</u>โอ่อ่า งามสง่าขัตติเยศ

พระเจ้าหงสารศิพระภาชานพระภาชาก

คำสอน 🗢 ประการแก่พระมหาอุปภชภอย่างไรข้าง

สงครามความเศิกซึ้ง
 จงพ่ออย่ายินยล

แสนกล แต่ตื่น

- อย่าประมาท -

ตามชอบ ทำนา ล่อเลี้ยวหลอกหลอน

- อย่าคะนอง -

โบราณ กล่าวไว้

- รู้ประวัติการรบ - หน้า ๕๑

๒. อย่าลองคะนองตน การศึกลึกเล่ห์พื้น

ล. จงแจ้งเหตุแห่งเบื้อง เป็นประโยชน์ยุทธการ ๔. เอาใจทหารหาญ

٧.

อย่าระคนปนใกล้

ร. หนึ่งรู้พยุหเศิกไสร้ เจนจิตวิทยาการ รู้เชิงพิชัยชาญ อาจจักรรอนรณแผ้ว เริงรื่น อยู่นา

- บำรุงขวัญทหาร -

เกลือกกลัวขลาดเขลา

- อย่าใกล้คนขลาดคนโง่ -

สบสถาน กาจแคล้ว ชุมค่าย ควรนา

แผกแพ้พังหนึ่

- รู้พิชัยสงคราม -

๗. หนึ่งรู้บำเหน็จให้ อันสมรรถมือผจญ

๔. อย่าหย่อนวิริยะยล

ขุนพล จืดเสี้ยน

- บำเหน็จรางวัลทหารที่รบชนะ -

อย่าเกียจ

- มีความอุตสาหะ -

ก่อนออกเดินทางพระมหาอุปภชแสดงความรักที่มีก่อพระสนุมอย่างไร ระหว่างการเดินทางพระมหาอุปภชประหวัดคิดถึงพระสนุมอย่างไร พระผาดผายสู่ห้อง หนุ่มเหน้าพระสนม หาอนุชนวลน้อง

• • •

กรตระกองกอดแก้ว
คลาดเคล้าคลาสมร
จำใจจรจากสร้อย
ห่อนช้าคืนสม แม่แล

เรียมจักร้างรสแคล้ว

อยู่แม่อย่าละห้อย

สลัดโดใดสลัดน้อง เพราะเมื่อมาราญรอน สละสละสมร นึกระกำนามไม้ แหนงนอน ไพรฤา
เศิกไสร้
เสมอชื่อ ไม้นา
แม่นแม้นทรวงเรียม

สลัดโด

สละ

ระกำ หน้า ๕๒

สายหยุดหยุดกลิ่นฟุ้ง สาย บ่ หยุดเสน่ห์หาย กี่คืนกี่วันวาย ถวิลทุกขวบค่ำเช้า

ยามสาย ห่างเศร้า วางเทวษ ราแม่ หยุดได้ฉันใด

สายหยุด

เมื่อเดินทัพมาถึงพนมพานเกิดเหตุการณ์ธรรมชาติโด ที่ทำให้พระมหาอบราชกาพระทัยจนก้องให้ใหรทำนาย และโหรทำเกยกามครามจริงหรือไม่ ทำเกยราอย่างไร

เกิดเป็นหมอกมืดห้อง เวหา หนเฮย ลมชื่อเวรัมภา หวนหอบหักฉัตรา แลธุลีกลัดกลุ้ม

พัดคลุ้ม คชขาด ลงแฮ เกลื่อนเพี้ยงจักรผัน

ทั้งหลายล้วนจบแจ้ง เห็นตระหนักแน่ใน จักทูล บ่ ทูลไท เสนอแต่ดีกลบร้าว เหตุนี้ผิวเช้าชั่ว เกิดเมื่อยามเย็นดี อย่าขุ่นอย่าลำเค็ญ พระจักลุลาภได้

เจนไสย ศาสตร์แฮ เหตุห้าว เกรงโทษ ท่านนา เกลื่อนร้ายกลายดี ฉุกเข็ญ ดอกไท้ ใจเจ็บ พระเอย เผด็จเสี้ยนศึกสยาม

พระมหาอุปภาชคิดพะวงถึงข้านเมืองว่าอย่างไร

และทิพิทิกถึงปีกาทอย่างไร

หากแม้นพระมหาอุปภาศเองค้องสิ้นพระชนม์ในสนามรบ

อ้าจอมจักรพรรดิผู้ แม้พระเสียเอารส จักเจ็บอุระระทด ถนัดดังพาหาเหี้ยน เพ็ญยศ แก่เสี้ยน ทุกข์ใหญ่ หลวงนา หันกลิ้งไกลองค์

ณรงค์นเรศวร์ด้าว ใครจักอาจออกรอน เสียดายแผ่นดินมอญ เหตุ บ่ มีมือผู้ เอ็นดูภูธเรศเจ้า เปลี่ยวอุระราชรัน-พระชนม์ชราครัน เกรงบพิตรจักแพ้

ดัสกร รบสู้ พลันมอด ม้วยแฮ อื่นต้านทานเข็ญ จอมถวัลย์ ทดแท้ ครองภพ พระเอย เพลี่ยงพล้ำศึกสยาม หน้า ๕๔

พระนเรศารฆีพระสบินทางยางไร

โหรทำเกยฝันภาเกนเก็และจระเข้าเปรียบได้กับอะไร

กล่าสรุปาฝันของพระนเรศาราาอย่างไร

เทวัญแสดงเหตุให้

เห็นกระแสสาคร

ใหลลบวนาดอน

พระแต่เพิ่งฤาพัน

พระกรายกรย่างเยื่อง

ลุยมหาวารี

พนพานพะกุมภีล์

โถมปะทะเจ้าช้าง

สังหร เห็นแฮ

หลังล้น

แดนตก ทิศนา

ที่น้ำนองสาย

จรลี

เรี่ยวกว้าง

หนึ่งใหญ่ ไสร้นา

จักเขี้ยวขบองค์

พระทรงแสงดาบแก้ว โจมประจัญฟันฟอน ต่างฤทธิ์ต่างรบรอน สระท้านทุกถิ่นท่าถ้ำ นฤบดีโถมถีบสู้ พอนฟาดสูงสุมาร สายสินธุ์ซึ่งนองพนานต์ พระเร่งปรีดาด้วย

กับกร เฟื่องน้ำ ราญชีพ กันแฮ ท่งท้องชลธี ศึกธาร มอดม้วย หายเหือด แห้งแฮ เผด็จเสี้ยนเศิกกษัย

๓๔ นุสนธิ์ซึ่งน่านน้ำ

หนปัจฉิมทิศา

คือทัพอริรา-

สมดังลักษณ์ฝันให้

ล๕

เหตุแสดงแห่งราชพ้อง

ได้แก่อุปราชา สงครามซึ่งเสด็จครา

แท้จักถึงยุทธ์สู้

นองพนา สณฑ์เฮย

ท่วมใชร้

มัญหมู่ นี้นา

ราง อเรศนันอย่างแหนง

ภัยชลา

เชษฐ์ผู้ นี้ใหญ่ หลวงแฮ

ศึกช้างสองชน

หน้า ๕๖-๕๗

๓๖ ซึ่งผจญอริราชด้วย เพื่อพระเดโชชนะ คือองค์อมิตรพระ เพราะพระหัตถ์หากห้ำ

เดชะ
ศึกน้ำ
จักมอด เมื่อเฮย
หันด้วยขอคม

๓๗ เบื้องบรมขัตติย์ท่องท้อง
พระจักไล่ลุยลาญ
ริปู บ่ รอราญ
พระจักชาญชเยศได้

แถวธาร เศิกไสร้ ฤทธิ์ราช เลยพ่อ ดังท้าวใฝ่ฝัน

ปภกฎเหตุการณ์ใกที่ถือเป็นฤกษ์คื

ก่อนการเคลื่อนขบานกัพของสมเก็จพระนเรศาร

บัดเดี๋ยวไททฤษฎี พระศรีสารีริกบรมธาตุ ไขโอภาสโศภิต ช่วงชวลิตพ่างผล ส้มเกลี้ยงกลกุก่อง พ่องฟ้าฝ่ายทักษิณ ผินแวดวงตรงทัพ นับคำรบสามครา เป็นทักษิณาวรรตเวียน ว่ายฉวัดเฉวียนอัมพร ผ่านไปอุดรโดยด้าว

> ทักษิณาวรรต = เวียนขวา (สิริมงคล) อุตราวรรต = เวียนซ้าย (พิธีอวมงคล)

เมื่อเริ่มเคลื่อนทัพของฝ่าอยุธยาเกิกเหกุการณ์ใก กับเข้าพระยาไขยานภาพและเข้าพระยาปฏิบาลจักร

เจ้าพระยาไชยานุภาพ เจ้าพระยาปราบไตรจักร ตรับตระหนักสำเนียง เสียงฆ้องกลองปืนศึก อีกเอิกก้องกาหล เร่งคำรนเรียกมัน ชันหูชหางแล่น แปร้นแปร๋แลคะไขว่ บาทย่างใหญ่ดุ่มด่วน ป่วนกิริยาร่าเริง บำเทิงมันครั้นครึก เข้าสู้ศึกโรมราญ ควาญคัดท้าย บ มิอยู่ วู่วางวิ่งฉับฉิว ปลิวประเล่ห์ลมพาน ส่ำแสะสารแสนยา ขวาซ้ายแซงหน้าหลัง ทั้งทวยพลตนขุน ถ้วนทุกมุลมวลมาตย์ ยาตร บ ทันโทท้าว

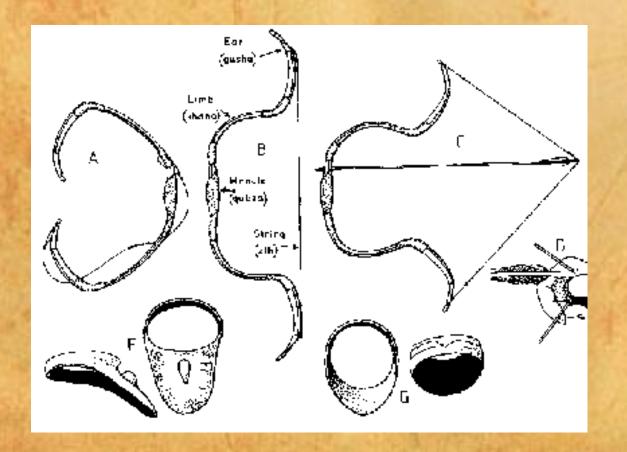

ราญศึกสู้สองไท้ ไร้พิริยะแห่ห้อม พร้อมแต่กลางควาญคช กำหนดสี่โดยเสด็จ เห็จเข้าใกล้กองหน้า ข้าศึกดูดาษเดียร ธ ระเมียรหมู่ดัสกร มอญพม่าดาดื่น เดินดุจคลื่นคลาฟอง

ที่เปรียบชางทาง ๆ ของผ่ายภมัญ ที่กกระคมยิงเข้ามายังกองทัพกรงครื่อยุฐยากับสิ่งใก

ข้าศึกสาดปืนโซรม โรมกุทัณฑ์ธนู ดูดังพรรษาซ้อง

เกิดเหตุการณ์ใดที่ทำให้กองทัพอยุรยาต้องแตกดื่น จนพระนเรศารต้องประกาศแก่เทพยศาให้ช่วยแก้ไข

เมื่อขยคำอธิษฐานของพระนเรศรเกิกเหตุการณ์ใก

ธุมาการเกิดกระลบ อลอลเวงฟากฟ้า ดู บ่ รู้จักหน้า หนึ่งสิ้นแสงใถง แลนา

๔๕ ภูวในยผายโอษฐ์อื่น แก่เทพทุกถิ่นสถาน โสฬสพรหมพิมาน เชิญช่วยชุมโสตชั้น โชยงการ ฉชั่น กมลาสน์ แลนา สดับถ้อยตูแถลง

พรหมภูมิ หรือ พรหมโลก

ถือเป็นดินแดนของพระพรหม

เป็นแดนซึ่งมีแต่ความสุขอันเกิดจากฌานเท่านั้น (แบ่งชั้นตามอำนาจฌานที่ได้บรรลุ)

ประกอบด้วย

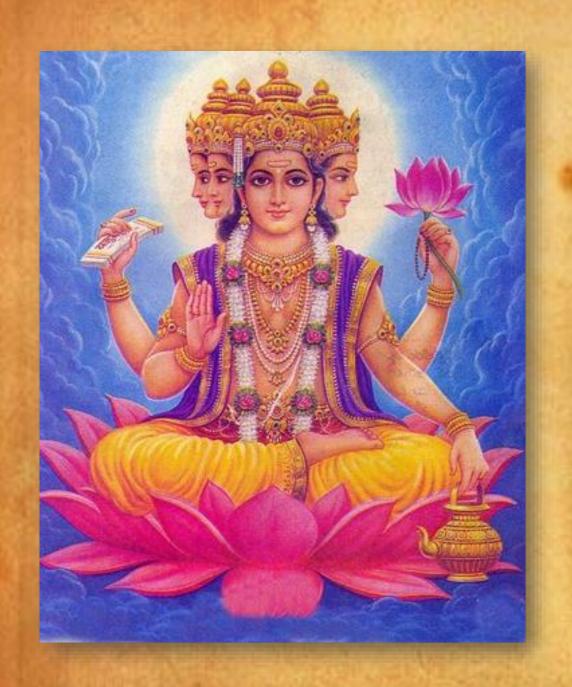

อรูปพรหม ๔ ชั้น

(ไม่มีรูปกาย มีแต่จิต)

รูปพรหม ๑๖ ชั้น

(พีรูปกายทิพย์)

กมลาสน์ = ผู้มีบัวเป็นที่นั่ง (พระพรหม) ๔๗ กลใดไปช่วยแผ้ว ใสสรสว่าธุมา มลักเห็นเหล่าพาธา เห็นตระหนักเนตรด้วย

นภา ดลฤา มืดม้วย ทวยเศิก สมรแฮ ดังนี้แหนงฉงาย

๔๘ พอวายวรวากย์อ้าง ดาลมหาวาตะ ทรหึงทรหวลพะ-หอบธุมางค์จางจ้า โอษฐ์พระ ตื่นฟ้า พานพัด หาวแฮ จรัสด้าวแดนสมร

เมื่อผู้นางลงพระนเรศรรทอกพระเนกรเห็นสิ่งใก

และทานั้นพระนเรศรมละพระเอกทครถกระทำการโก

๕๐ โดยแขวงขวาทิศท้าว บัด ธ เห็นขุนกรี เถลิงฉัตรจัตุรพิริย์ หนแห่งฉายาไม้

ทฤษฎี แลนา หนึ่งไสร้ เรียงคั่ง ขูเฮย ข่อยชี้เฌอนาม

ชอ สองสุริยพงศ์ผ่านหล้า ขับคเชนทร์บ่ายหน้า
แขกเจ้าจอมตะเลง แลนา
ช๓ ไปเกรงประภาพเท่าเผ้า พักตร์ท่านผ่องฤาเศร้า
สู่เสี้ยนไปหนี หน้านา

พระนเรศารมีพระภชคำรัสศาทยแก่พระมหาอุปภาช

ว่าอยางไรข้าง

คิดภาเพราะเหตุโกพระองค์จึงทักระทำยุทฐหักถึ

ช่อ อ้าไทภูธเรศหล้า
เผยพระยศยินเยง
สิบทิศทั่วลือละเวง
ไปเริ่มรอฤทธิ์แผ้ว

แหล่งตะเลง โลกฤา ย่านแกล้ว หวันเดช ท่านนา เผือดกล้าแกลนหนึ่

๕๗ พระพี่พระผู้ผ่าน ไปชอบเชษฐ์ยืนหยุด เชิญราชร่วมคชยุทธ์ สืบกว่าสองเราไชร้

ภพอุต- ดมเอย ร่มไม้ เผยอเกียรติ ไว้แฮ สุดสิ้นฤามี

๕๘ หัสดีรณเรศอ้าง นับอนาคตกาล ขัตติยายุทธ์บรรหาร คงแต่เผือพี่น้อง อวสาร นี้นา
ห่อนพ้อง
คชคู่ กันแฮ
ตราบฟ้าดินกษัย

๕๙ ไว้เป็นมหรสพช้อง สำหรับราชสำราญ บำเทิงหฤทัยบาน เสนอเนตรมนุษย์ตั้ง สุขศานติ์ เริ่มรัง
ประดิยุทธิ์ นั้นนา
แต่หล้าเลอสรวง

๖๒ ดำเนินพจนพากย์พร้อง
องค์อัครอุปราชา
กอบเกิดขัตติยมาขับคชเข้ายุทธ์แย้ง

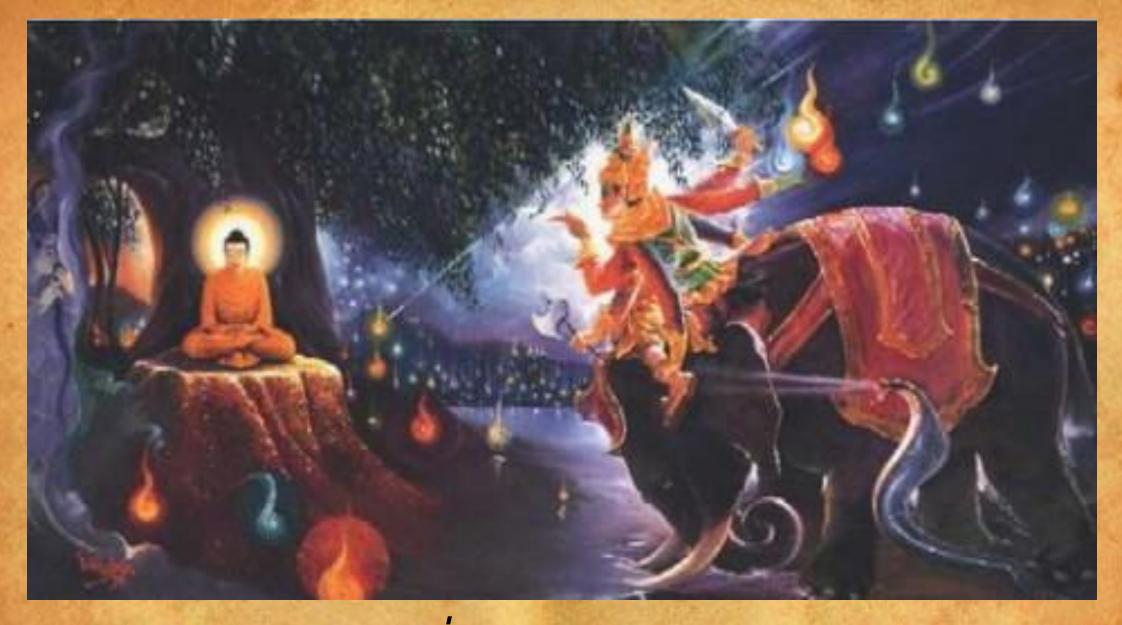
พรรณนา ท่านแจ้ง นะนึก หาญเฮย ด่วนด้วยโดยถวิล

ที่ใช้คำเปรียบ<u>ช้องทรง</u>ของพระนเรศรรและพระมหาอุปภาช

กับสิ่งใก เพราะเหกุโก

๖๓ หัสดินปิ่นธเรศไท้ คือสมิทธิมาตงค์ หนึ่งคือคิริเมขล์มง- เศียรสายหงายงาคว้าง

โททรง
หนึ่งอ้าง
คลอาสน์ มารเอย
ไขว่แคว้างแทงโถม

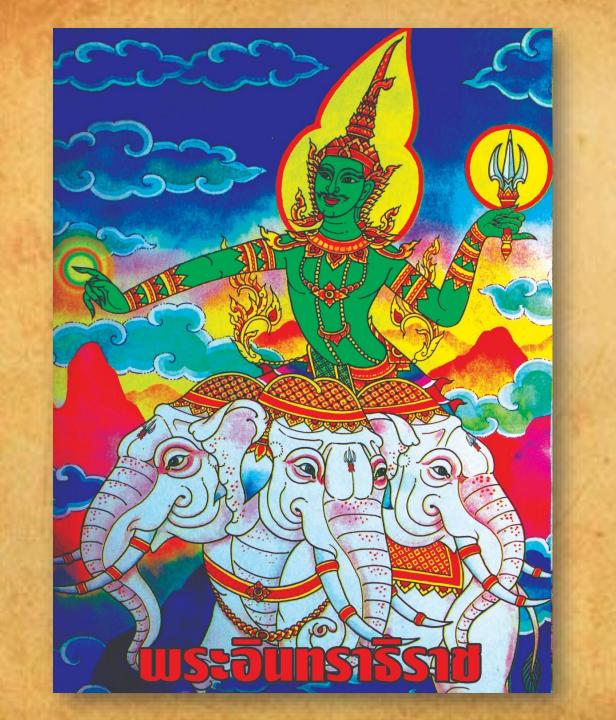
คิริเมขล์ = ชื่อช้างทรงของวสวัตดีมาร

ประการที่ ๑๓/

สีเปรียบการกระทายทรหักถึงองทั้งสองพระองค์ กังเช่นการศึกระหวางใครกับใคร เพราะเหกโก

๖๕ งามสองสุริยราชล้ำ พ่างพัชรินทรไพจิตร ฤารามเริ่มรณฤทธิ์ ทุกเทศทุกทิศอ้าง

เลอพิศ นาพ่อ
ศึกสร้าง
รบราพณ์ แลฤา
อื่นให้ไปเทียม

ไพจิตราสุร (พญายักษ์) ลักษณะหัวโขน หน้ายักษ์สีขาว ปากแสยะ ตาโพลง สวมมงกฏน้ำเต้า รายละเอียด กายสีขาว มี 1 พักตร์ 2 กร เป็นเจ้าพิภพอสุร อยู่ระหว่างเขาตรีกูฏ ด้านใต้เขาพระสุเมรุ

สัมพันธมิตรกับทศกัณฐ์

พรรณภาพการทำศึกยุทรหักถึ

ระหวางพระนเรศวรและพระมหาอุปราช

รร ขุนเสียมสามรรถต้าน
ขุนต่อขุนไปเยง
ยอหัตถ์เทิดลบองเลบง
งามเร่งงามโทท้าว

ขุนตะเลง หย่อนห้าว อังกุศ ไกวแฮ ท่านสู้ศึกสาร

หน้า ๖๑

อังกุศ (ขอเหล็กอย่างขอสับช้าง) ๖๗ คชยานขัตติเยศเบื้อง
โถมปะทะไปทัน
สารทรงราชรามัญ
เสยส่ายท้ายทันต์ทั้ง

ออกถวัลย์
เหยียบยัง
ลงล่าง แลนา
คู่คำคางเขิน

ดำเนินหนุนถนัดได้
หน่อนเรนทรทิศ
เสด็จแสดงวราฤทธิ์
ฟอนฟาดแสงของ้าว

เชิงชิด ตกด้าว รำร่อน ขอแฮ อยู่เพียงจักรผัน

บัดมงคลพ่าห์ให้
แว้งเหวี่ยงเบี่ยงเศียรสะบัด
อุกคลุกพลุกเงยงัด
เบนบ่ายหงายแหงนให้

ทวารัติ
ตกใต้
ตกใต้
คอคช เศิกแฮ
ท่วงท้อที่ถอย

พลอยพล้ำเพลียถ้าท่าน บัดราชฟาดแสงพล -พระเดชพระแสดงดล ถนัดพระอังศาข้อน

ในรณ พ่ายฟ้อน เผด็จคู่ เข็ญแฮ ขาดด้าวโดยขวา

เพิ่มเติม การสร้างสถูปสวมพระศพ

ราชาชเยศอื่น รังสฤษฎ์พระสถูปสถาน ขุนเข็ญคู่รำบาญ หนตระพังตรุสร้าง โองการ ที่มล้าง สวมศพ ไว้แฮ สืบหล้าแหล่งเฉลิม

ประการที่ ๑๙

เพาะเหกโกแม่ทัพและเหล่าทหารของพระนเรศาร

ท้องใทษามกฦอัยการศึกให้ประหารชีวิท

และก้องท้าอยางไรเพื่อให้พันโทษ

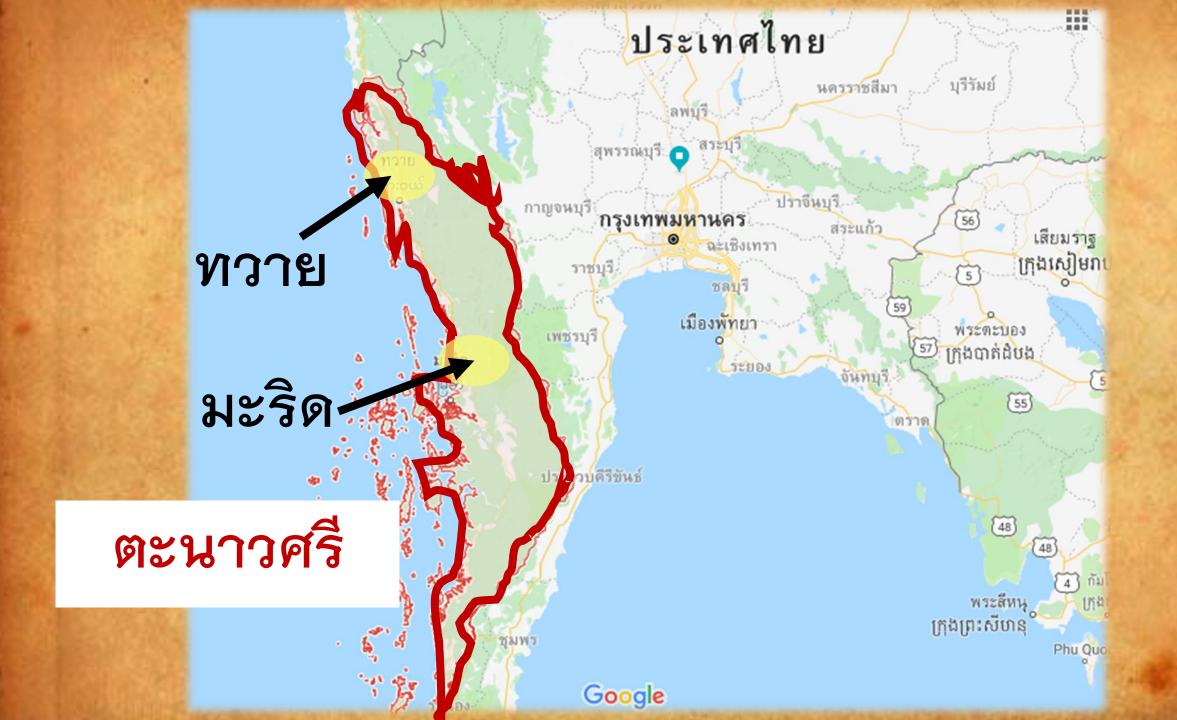
วางบทปรากฏอ้าง พบราชกฤษฎีกาขาน เกณฑ์ใครควบในงาน ไปบ่ทันเสด็จไซร้ ตนนั้นอุกฤษฏ์แท้ ถึงประหารชีวา จงเห็นประจักษ์ตา ใครอย่าดูเยี่ยงด้วย

อัยการ เศิกแฮ โทษไร้ ยุทธยาตร พระนา สู่สู้ศึกผจญ โทษา มอดม้วย ตามโทษ เขาแฮ *ดังนี้แหนงตาย*

เพิ่มเติมจากเล่มลิลิตตะเลงพ่าย

ซึ่งเจ้าชีขานขอ ข้อยยกยอโทษให้ แต่ชอบใช้ไปรอน เอานคร<u>ตะนาวศรี</u> บุรี<u>ทวายมริด</u> ถ่ายหนผิดหาชอบ

เพิ่มเติมจากเล่มลิลิตตะเลงพ่าย

ประการที่ ๒๐

พระวันรักขอพระภชานอภัยโทษให้แก่เหลาทหาร

โกยเปรียบที่ขับชนะของสมเด็จพระนเรศวร

เปรียบเหมือนกับเหตุการณ์ใก

พระตรีโลกนาถแผ้ว เฉกพระราชสมภาร เสด็จไร้พิริยะราญ เสนอพระยศยินย้อง เผด็จมาร พี่น้อง อริราช ลงนา เกียรติท้าวทุกภาย